

kalnio aikštelės P dalyje, du pylimai ir 3 grioviai, juosiantys piliakalnį šlaituose) ir siauraašmenių pentinių kirvių fragmentai (2 pav.). Kadangi žvalgymų metu neaptikta grublėtosios keramikos, galima daryti prielaidą, kad viduriniajame geležies amžiuje piliakalnis įrengtas ar nebaigtas įrengti ir apleistas. Šias keliamas prielaidas patvirtinti ar paneigti galėtų tolesni detalūs archeologiniai tyrimai.

The field survey at Baluoša hillfort

In the autumn of 2012, a metal detector survey was conducted at Baluoša hillfort (Molėtai District, E Lithuania) in an effort to more precisely date the hillfort. The majority of the discovered finds: crook-shaped pins (Fig. 1), awls, fishing hooks, knives – sickles, and brushed pottery, date to the 1st–3rd century, but the hillfort's external appearance and the fragments of narrow axe (Fig. 2) show its later chronology.

Ramūnas Šmigelskas

Bėčionių piliakalnis

2012 m. buvo vykdomi Bėčionių piliakalnio (UK 1935) (Šalčininkų r.) tvarkymo darbai. Jų metu piliakalnyje ir jo aplinkoje buvo įrengta apžvalgos aikštelė, mediniai laiptai, terasuoti ir skaldinėlio takai. Piliakalnio vizualinės apsaugos zonoje įrengti apžvalgos takai, lieptas per Gaujos upelį, automobilių stovėjimo aikštelė, informaciniai stendai, privažiavimo kelias bei pastatyti keli mažosios architektūros statiniai (suoliukai, šiukšliadėžės, dviračių stovas). Piliakalnio aikštelėje ir aplink piliakalnį buvę bulvarūsiai užpilti žemėmis. Prieš pradendant statybos darbus, piliakalnyje ir jo aplinkoje atlikti archeologiniai tyrimai.

Piliakalnio šlaituose ir aikštelėje atlikti detalieji tyrimai, kurių metu ištirtas bendras 335 m² plotas. Piliakalnio P papėdėje, į Š nuo piliakalnio esančioje aukštumoje ir Š vizualinėje apsaugos zonoje vykdyti žvalgomieji archeologiniai tyrimai 1x1 m dydžio šurfais. Iš viso ištirti 35 šurfai – 35 m² bendras plotas. Taip pat vykdyti archeologiniai žvalgymai piliakalnio teritorijoje ir vizualinėje apsaugos Š zonoje. Bendras žvalgytas plotas – 1652 m².

Piliakalnis įrengtas atskiroje kalvoje Gaujos upės P (dešiniajame) krante. Piliakalnio aikštelė ovali, kiek pailga R–V kryptimis, 20x40 m dydžio. Piliakalnio P šlaitas beveik 5 m aukščio, Š – 4 m, R – 8 m, V – 8 m. Į Š nuo piliakalnio aikštelės, Gaujos upės link stūksanti nemaža pakiluma, kurios Š šlaitas, besileidžiantis į paupį, yra apie 12 m aukščio. Nors į saugomo paminklo teritoriją įtraukta ir ši dalis, tačiau, matyt, piliakalniui nelaikytina. Piliakalnis pylimų neturi. Bėčionių piliakalnio aikštelė, šlaitai ir artimiausios prieigos iškasinės bulvarūsiais, kurių čia net kelios dešimtys. Dalis jų – žvyro kasimo vietos.

Atlikti žvalgomieji tyrimai piliakalnio vizualinėje apsaugos Š zonoje, kitapus Gaujos upės, įrengiamose privažiavimo keliuko, automobilių stovėjimo bei mažosios architektūros vietose parodė, kad šiose vietose kultūrinio sluoksnio nėra. Žvalgomieji tyrimai piliakalnio P papėdėje parodė, kad šioje vietoje vykusį intensyvi ūkinę veiklą, buvo ariami laukai. Tik prie pat piliakalnio šlaito yra fragmentiškai išlikęs papėdės gyvenvietės ar nuarto piliakalnio kultūrinis sluoksnis. Siekiant nustatyti papėdės gyvenvietės buvimo faktą, piliakalnio P papėdėje reikėtų atlikti didesnės apimties archeologinius tyrimus. Į Š nuo piliakalnio esančioje aukštumoje atlikti žvalgomieji tyrimai parodė, kad šioje vietoje (nors ji kultūros vertybių registre priskirta pilia-

1 pav. Ūkinės duobės perkasoje 7. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 1. A storage pit in trench 7

2 pav. Brūkšniuotos keramikos puodo fragmentas iš ūkinės duobės. R. Šmigelsko nuotr.

Fig. 2. A fragment of a brushed pottery pot from a storage pit

kalnio teritorijai) kultūrinis sluoksnis nesiformavęs. Jos Š krašte supiltinis žvyro sluoksnis, matyt, atsirado bulviarūšių kasimo metu.

Piliakalnio Š papėdėje esančioje aukštumoje, įrengiamo pėsčiųjų tako vietoje vykdyti archeologiniai žvalgymai. Didžiojoje žvalgytos trasos vietoje iš karto po velėna fiksuotas įžemis. 5 m į Š nuo piliakalnio, Š šlaito papėdės įžemyje aptikta 90x70 cm dydžio ūkinė duobė, užpildyta juodomis žemėmis. Preparuojant

duobę aptikta smulkių angliukų, 4 kiek stambesni ir 9 smulkūs brūkšniuotos lipdytinės keramikos fragmentai. Žvalgymų metu archeologinių radinių rasta piliakalnio P, Š, ŠV ir R šlaituose, bulviarūšių vietose.

Tyrimų metu ištirta didesnė piliakalnio aikštelės dalis (1 pav.). Storiausias kultūrinis sluoksnis fiksuotas aikštelės P dalyje, kur vietomis jis siekė iki 50 cm. Ploniausias sluoksnis (ar jo visai nerasta) buvo tirtu ploto R ir V dalyse. Kadangi piliakalnis iškasinėtas duobėmis, matyt, artas ar vykdyta kitokia ūkinė veikla, jo aikštelėje kultūrinis sluoksnis labai stipriai suardytas. Didžiausi suardymai fiksuoti piliakalnio aikštelės ŠV dalyje. Kažkokia veikla piliakalnyje vyko ir XV–XVI a. – rasta tam laikotarpiui būdingos keramikos šukių ir diržo apkalas. Tačiau neatmestina ir kitokia versija, kad tai gali būti ir gerokai vėlyvesnio laikotarpio grunto įnešimas, o ūkinės veiklos ir erozijos metu jis piliakalnyje paskleistas. Šį piliakalnio kultūrinio sluoksnio suardymą rodo piliakalnio šlaituose žvalgymų metu rastos keramikos šukės, kurios, matyt, iš pirminės padėties aikštelėje atsidūrė šlaituose. Gana didelį kultūrinio sluoksnio suardymą rodo ir perkasoje 7 duobėje rasto suardyto puodo šukių lizdas, o į bendrą puodą besiklijuojanti šukė rasta praktiškai žemės paviršiuje bei kitoje vietoje. Dėl šios priežasties netgi negalima teigti, kad aptiktų duobių fiksuotas gylis yra tikrasis buvęs struktūros matmuo. Tad apibendrintai galima teigti, kad ūkinės veiklos (galimai įvairaus laikotarpio) ir erozijos metu piliakalnyje praktiškai sunaikintas ir permaišytas buvęs kultūrinis sluoksnis. Išlikę tik pavieniai uždari kompleksai – ūkinės ar kitos paskirties duobės, dėl kurių vėlyvumo ar ankstyvumo viena kitos atžvilgiu taip pat kyla daug abejonių. Aptiktos struktūros nesudaro jokios aiškesnės kitos struktūros (pastatai

ar kt. statiniai). Piliakalnio aikštelės P pakraštyje galimai buvusio statinio užuominas leidžia atsekti storesnis kultūrinis sluoksnius ir molio tinko fragmentų pasiskirstymas perkasose. Šalia rasto brūkšniuotos keramikos puodo (gretimoje duobėje) aptiktas gyvulio kaulas datuotas C^{14} būdu: 1960 ± 30 BP.

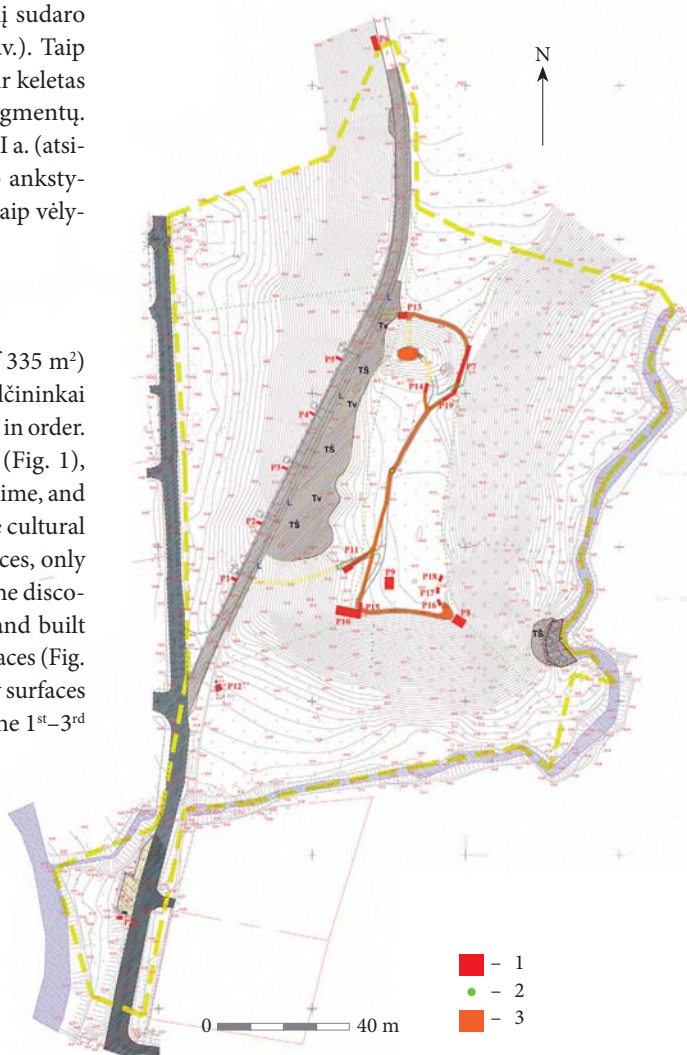
Beveik visi rasti radiniai yra buitinės keramikos fragmentai, kurių didžiąją dalį sudaro brūkšniuotos keramikos šukės (2 pav.). Taip pat aptikta lipdytos lygiu paviršiumi ir keletas galimai kruopėtosios keramikos fragmentų. Tad tirtą piliakalnį reikėtų datuoti I–III a. (atsižvelgiant į galimą C^{14} datavimą kaip ankstyviausią datą ir kruopėtąją keramiką kaip vėlyviausią radinį).

Bėčionys hillfort

In 2012, an excavation (a total of 335 m^2) was conducted at Bėčionys hillfort (Šalčininkai District, S Lithuania) prior to putting it in order. Almost the entire hillfort enclosure (Fig. 1), where pits had been dug up until that time, and part of the slopes were excavated. The cultural layer had been destroyed in many places, only storage pits in sterile soil surviving. The discovered finds consisted of sherds of hand built pottery, the majority with brushed surfaces (Fig. 2), but pottery with smooth and grainy surfaces was also found. The hillfort dates to the 1st–3rd centuries.

1 pav. Pagramančio piliakalnio 2012 m. tyrimų situacijos planas: 1 – perkasa ir jos numeris; 2 – sestercijos radimo vieta; 3 – žvalgytos vietos. O. Fediajevo brėž.

Fig. 1. Situation plan of the 2012 excavation at Pagramantis hillfort: 1 – the trench and its number; 2 – the sestertius find spot; 3 – survey sites

Agnė Vaitkuvienė

Pagramančio piliakalnis

Pagramančio piliakalnis (UK 23939) (Tauragės r., Pagramančio sen.) įrengtas aukštumos kyšulyje, Akmenos kairiajame ir Gramančios dešiniajame krantuose, ties jų santaka. Aikštelė